

Datum

2010-04-26

Tyresö kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
Agnetha Hedenbergh
Utredare
Telefon: 5782 9153

1 (3)

Dnr: 1336-2009

Patrik Sundström
Datainspektionen
Box 8114
104 20 Stockholm

Redogörelse av åtgärder gällande användandet av Skolportalen

Sammanfattning

Datainspektionen genomförde den 5 oktober 2009 inspektion av Barn- och utbildningsnämndens personuppgiftsbehandling i Tyresö skola. Detta med grund i den anmälan som inkom till Datainspektionen i november 2007. Anmälan avsåg brister i säkerhetsrutinerna gällande Skolportalen i Tyresö.

I beslut daterat 2009-12-11 ber Datainspektionen Barn- och utbildningsnämnden redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att användandet av Skolportalen följer kraven i personuppgiftslag (1998:204).

Redogörelse till Datainspektionen

Barn- och utbildningsnämnden (BUN) redogör nedan för de punkter där Datainspektionen efterfrågar svar.

1. Datainspektionen efterfrågar skriftliga instruktioner gällande vilka uppgifter som är relevanta att lämna i fritextfält, kopplade till IUP och skriftliga omdömen i Skolportalen, samt hur värderande omdömen lämpligen formuleras.

BUN: s skriftliga instruktioner till användarna (bilaga 1) inriktar sig på att redogöra för vad som är tillåtet enligt personuppgiftslag (1998:204), offentlighets- och sekretesslag (2009:400), diskrimineringslag (2008:567) samt vad som är relevant enligt skollag (1985:1100) och Lpo94.¹ De frågeställningar, i Skolportalen, som finns inför utvecklingssamtal är framtagna

¹ 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet.

gemensamt av kommunens rektorer samt representanter från Barn- och utbildningsförvaltningen.

2. Datainspektionen påpekar att BUN behöver inhämta uttryckligt samtycke för att behandla känsliga personuppgifter i Skolportalen (13 § och 15§ PuL).

BUN i Tyresö upphör att behandla känsliga personuppgifter i Skolportalen. I nuläget finns möjlighet att välja frånvaroorsak "sjukdom" när vårdnadshavare anmäler sitt barn frånvarande. Likaså kan pedagoger registrera "sjukdom" som frånvaroorsak. Möjligheten att anmäla/registrera "sjukdom" som frånvaroorsak kommer att försvinna efter vårterminen 2010. Därefter finns endast möjligheten att som förälder anmäla frånvaro. Pedagogerna kan använda sig av flera alternativ, som dock saknar koppling till känsliga personuppgifter.

3. Datainspektionen efterfrågar en redogörelse för vilka åtgärder BUN har vidtagit för att uppfylla säkerhetskraven i PuL vid inloggning i Skolportalen.

Användare inom skolans nät (pedagoger, skolledare och elever) kommer från och med 3 maj 2010 logga in i Skolportalen med användarnamn och kod. Utbildning och information till dessa användare genomförs under april 2010.

För vårdnadshavarna kommer en säkrare inloggning bli verklighet i juni 2010 (efter vårterminens slut). Inloggning kan därefter endast ske med e-legitimation, alternativt med användarnamn och engångslösen som erhålls via sms.

4. Datainspektionen ifrågasätter och efterfrågar rutiner gällande bevarande av uppgifter samt gallring av uppgifter lagrade i skolportalen.

I ett beslut taget av BUN 2007-06-13 (Dnr 2007/BUN 302-194) finns vägledning om hur länge personuppgifter sparas i Skolportalen. Dokumentet hänvisar vidare till Dokumentplan, fastställd av BUN 2007-03-21.

I nuläget finns Dokumentplan fastställd av BUN 2008-12-17 (bilaga 2).

5. Datainspektionen efterfrågar åtgärder för att säkerställa informationsplikten gällande personuppgiftsbehandling i Skolportalen.

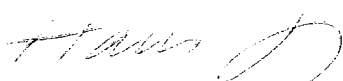
BUN avser att tydliggöra informationen genom att dels ha information i anslutning till inloggning i Skolportalen och dels genom att respektive skola ger ut information i

pappersform vid höstterminens början. Den skriftliga informationen riktas till vårdnadshavare. Elever ska från höstterminen i åk 8 erhålla muntlig information om vilka uppgifter som finns i Skolportalen.

6. Datainspektionen ifrågasätter samtyckeshanteringen och den information som ges i samband med samtycket.

Information om vad som behandlas i Skolportalen kommer att ges skriftligt i pappersform samt i nära anslutning till inloggning i Skolportalen. Som bilaga till informationen i pappersform lämnas en blankett för samtycke till att BUN behandlar/registerar personuppgifter och elevanknuten information till/från skolan (bilaga 3).

Barn- och utbildningsnämnden

Hans Lindberg

Ordförande

Telefon: 5782 92 61

e-post: hans.lindberg@tyreso.se

Riktlinjer våren 2010

Individuella utvecklingsplaner (IUP) och skriftliga omdömen

Inledning

Fritextfälten i Skolportalen gör det möjligt för elever, vårdnadshavare och pedagoger att förbereda sig inför utvecklingssamtal. Den vårdnadshavare (eller äldre elev) som inte samtycker till användandet av Skolportalen ska ges samma möjlighet till förberedelse och information via papperskopior.

Utvecklingssamtalet ska ge elever och vårdnadshavare tydlig information om hur elevens kunskapsutveckling förhåller sig till läroplanens och kursplanernas mål. Under utvecklingssamtalet ska pedagog, elev och vårdnadshavare diskutera hur elevens fortsatta väg mot målen bäst kan främjas.¹

För att skolan ska kunna ge en allsidig bild av elevens kunskapsutveckling behöver elevens samtliga lärare involveras i utvärdering och bedömning av elevens resultat. Bedömningarna ska vara sakliga och grunda sig på dokumentation och analys av var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling.

Syfte med IUP

Den ska ge elev och vårdnadshavare tydlig information om elevens kunskapsutveckling (om rektor beslutar ska även sociala utvecklingen finnas med) samt innehålla en plan för elevens fortsatta lärande. IUP: n ska vara framåtsyftande och kunna följa eleven. Pedagogen ska kunna ha den som underlag för uppföljning och planering av undervisningen. Utformningen av skriftliga omdömen är inte reglerat nationellt, vilket betyg är, utan utformas lokalt av skolan.

Innehåll i IUP: n

IUP: n innehåller två delar – dels kunskapsredovisningen (skriftliga omdömen) och dels den framåtsyftande planeringen. Elev och vårdnadshavare ska känna till vilka kunskaper och förmågor som ska bedömas samt vilka mål undervisningen strävar mot att uppnå. Detta för att de ska kunna vara delaktiga. Om skolan använder betygsliknande formuleringar (till exempel "nått målen") eller symboler bör detta kompletteras med en beskrivande bedömning för att ge elev och vårdnadshavare vägledning.

De skriftliga omdömena bör;

- ge tydlig information om elevens kunskapsnivå i relation till nationella mål. Detta med syfte att lyfta fram elevens utvecklingsmöjligheter till fortsatt lärande.
- ge tydliga signaler om eleven befaras att inte nå de mål som ska ha uppnåtts i åk 3, 5 och 9.
- utformas utan känsliga uppgifter som kan tänkas omfattas av sekretess
- inte innehålla uppgifter/formuleringar som kan uppfattas kränkande eller diskriminerande.

Den framåtsyftande planeringen bör;

- sammanfattande ange vilka kunskaper/förmågor eleven bör utveckla
- sammanfattande beskriva hur skolan ska arbeta för att ge stöd och stimulans till elevens fortsatta kunskapsutveckling
- uttrycka positiva förväntningar på eleven
- utgå från elevens förmågor, intressen och starka sidor

¹ Stor del av texten är hämtad från *Allmänna råd och kommentarer – Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen* (Skolverket 2008).

Riktlinjer våren 2010

- inte innehålla formuleringar som kan uppfattas som kränkande eller diskriminerande.

Tänkvärt

IUP och skriftliga omdömen är allmänna handlingar i kommunal verksamhet – vem som helst kan begära ut dem.

Eftersom IUP: n ofta innehåller korta formuleringar och uttryck är det viktigt att innehållet blir så entydigt och rättvisande som möjligt. Det finns också lag-krav att följa:

- Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) innehåller bestämmelser för att skydda olika intressen, vare sig det gäller eleven själv eller dennes närstående. Förskoleklassen, liksom bland annat skolhälsovården, omfattas av en starkare sekretess än skolan i övrigt. Den starkare sekretessen innebär att det är sekretess om det inte kan stå klart att uppgiften kan röjas utan att den det rör lider men. Huvudregeln för skolan är annars offentlighet, men det kan vara sekretess.²
- Personuppgiftslagen (PuL) tillåter inte att känsliga personuppgifter behandlas utan uttryckligt samtycke. Känsliga personuppgifter är till exempel uppgifter som avslöjar hälsa, sexualliv eller etniskt ursprung som till exempel allergier (hälsa) och modersmålsstöd (etnisk tillhörighet)
- Skolan måste också vara klar med ändamålet över att en viss uppgift samlas in – man ska veta varför man gör det, vad syftet är och hålla sig inom det syftet. I en IUP är det till exempel inte elevens person som ska värderas.³
- De formuleringar som används får inte vara kränkande eller diskriminerande i lagens mening.⁴

Tips på stöd och hjälp

www.skolverket.se (stödmaterial)

www.skolinspektionen.se och www.do.se (om kränkningar och diskriminering)

www.datainspektionen.se (bland annat checklista för skolor gällande elevadministration)

Agnetha Hedenbergh 2010-04-20

² Offentlighets- och sekretesslag (2009:400).

³ Personuppgiftslag (1998:204).

⁴ Skollag (1985:1100) och diskrimineringslag (2008:567).

Behandling av personuppgifter i Skolportalen

Barn- och utbildningsnämnden i Tyresö behandlar personuppgifter i Skolportalen, kommunens e-tjänst för skola och barnomsorg. Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att dessa personuppgifter behandlas på ett korrekt sätt enligt personuppgiftslagen (PuL).¹

Skolportalen används i förskole- och fritidshemsverksamheten, och de uppgifter vårdnadshavaren lämnar sammanställs med de uppgifter som finns i barn- och utbildningsnämndens verksamhetssystem. Hanteringen syftar till att kommunen på bästa sätt ska kunna handlägga ansökan, tilldelning, uppsägning och debitering av plats i förskole- eller fritidshemsverksamheten, samt schemaläggning av plats.

Skolportalen används också i grund-, sär- och gymnasieskolan. I Skolportalen sammanställs de uppgifter vårdnadshavare, elever och personal lämnar med uppgifter ur barn- och utbildningsnämndens verksamhetssystem. I Skolportalen finns samlad information om skolans listor och scheman. I Skolportalen registreras även uppgifter om elevernas utvecklingssamtal/IUP (grundskola), studieplaner (gymnasieskola), nationella prov, betyg och frånvaro. Syftet är att på bästa sätt kunna erbjuda självservice och interaktivitet i kommunikationerna mellan hem och skola samt en effektivare administration. För gymnasieskolan gäller att vårdnadshavare har tillgång till informationen i Skolportalen till dess eleven uppnått myndighetsålder.

Personuppgifterna kan även komma att användas för intern kontroll och kvalitetssäkring samt i kontakter med andra myndigheter, t ex CSN.

Personuppgifterna sparas i Skolportalen så länge behandlingen är aktuell och gallras därefter.²

Den registrerade har rätt att en gång per kalenderår begära information om de personuppgifter som behandlas hos barn- och utbildningsnämnden. Detta sker genom en skriftlig begäran om registerutdrag. Sådan begäran ska vara ställd till barn- och utbildningsnämnden³ och vara undertecknad av sökanden.

Den registrerade har rätt att begära att felaktiga uppgifter i Skolportalen ska rättas.

Vårdnadshavare anses ha lämnat samtycke till behandlingen av personuppgifter i Skolportalen i och med att inloggning i Skolportalen sker.

¹ Personuppgifter är alla slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Behandlingen av personuppgifter regleras i Personuppgiftslagen (SFS 1998:204)

² Gallringsregler för barn- och utbildningsnämndens allmänna handlingar finns i Dokumentplan, fastställd av barn- och utbildningsnämnden 20070321.

³ Barn- och utbildningsnämnden, 135 81 Tyresö

SKOLPORTALEN

Information om Skolportalen

Barn- och utbildningsnämnden i Tyresö använder sig av Skolportalen, som är ett webbaserat program anpassat till förskola, skola, vårdnadshavare¹ och elever.

Skolportalen är ett administrativt verktyg som genom sammanställning med de uppgifter som finns i Barn- och utbildningsnämndens verksamhetssystem även kan användas när kommunen handlägger ansökan, tilldelning eller uppsägning av barnomsorgsplats, debitering av plats i förskola/pedagogisk omsorg/skolbarnomsorg samt schemaläggning av plats.

Skolportalen erbjuder vidare en möjlighet för elever och vårdnadshavare att följa den enskilda elevens skolgång, anmäla frånvaro (vårdnadshavare) samt föra dialog med skolan till exempel inför utvecklingssamtal.

Du som vårdnadshavare loggar in på säkert sätt genom att använda e-legitimation alternativt användarnamn och engångslösen (sms-kod).

Skolportalen i förskolan

För barn i förskolåldern kan man som vårdnadshavare söka plats i kommunal barnomsorg.

Om du vill ha barnomsorg i enskild regi vänder du dig direkt till den

förskolan/familjedaghemmet. Du kan också säga upp din plats i kommunal barnomsorg.

Du kan som vårdnadshavare ange/ändra barnets barnomsorgsschema och ange/ändra din inkomst (för att få rätt avgift fastställd). Som vårdnadshavare kan du endast se din egen barnomsorgsansökan/uppsägning av barnomsorg, ditt eget barns barnomsorgsschema (de tider du själv har angett) och din egen inkomstuppgift.

Skolportalen i skolan

Skolportalen fungerar som en kommunikationskanal mellan vårdnadshavare, elev och lärare/mentor när det gäller elevens skolarbete. Det är frivilligt att lämna samtycke till registrering av uppgifter i Skolportalen, om de inte är nödvändiga för att skolan ska kunna uppfylla lagkrav eller att uppgifterna kan anses som harmlösa.

I Skolportalen kan man även ta del av betyg/omdömen, IUP², schema, klasstillhörighet, kontaktuppgifter till lärare, frånvaroregistrering, samt fylla i samtalsunderlag inför utvecklingssamtal.

De som kan ta del av registreringen är elev, vårdnadshavare och lärare/mentor.

Olika kategorier kan se olika delar av de registrerade uppgifterna:

- **Elev** i grundskolan kan se sina personuppgifter, sitt individuella schema, lärarscheman och personallistor med kontaktuppgifter, samtalsunderlag (upprättade av elev, lärare/mentor och vårdnadshavare inför det egna utvecklingssamtalet), sina egna utvecklingsmål (IUP) och skriftliga omdömen/betyg och sin egen närvarostatistik.
- **Vårdnadshavare** kan se allt som eleven kan se samt tider för utvecklingssamtal (publicerade av mentor). Du kan också ändra dina kontaktuppgifter, sjukanmäla ditt barn, ansöka om plats/säga upp plats i skolbarnomsorg, ange/ändra inkomst (för att få rätt fritidshemsavgift fastställd) samt ange/ändra vistelseschema i skolbarnomsorgen.
- **Lärare/mentor** kan se personalens scheman och personallistor, elevkort på skolans elever (elevers namn, adress, telefonnummer, födelsedatum, e-postadress som erhållits

¹ I vissa fall inträder istället tillförordnad vårdnadshavare eller annan utsedd person.

² Individuella utvecklingsplaner.

SKOLPORTALEN

av skolan, klasstillhörighet), samtliga elevers scheman, sammanställning av samtliga elevers närvaro, klass- och grupplistor, skriftliga omdömen/betyg för sina mentorselever, samtalsunderlag och utvecklingsmål (IUP) för sina mentorselever.

Du har enligt 26 § personuppgiftslag (1998:204) rätt att en gång per kalenderår begära att få skriftlig information om vilka av dina/ditt barns uppgifter som behandlas i Skolportalen och hur de behandlas. Begäran ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad och skickas till personuppgiftsansvarig. Den skriftliga informationen är kostnadsfri. Du har också rätt att enligt 28 § personuppgiftslag (PuL) begära rättelse i fråga om personuppgifter som vi behandlar om ditt barn.

Personuppgiftsansvarig för Skolportalen är:

Tyresö kommun

Barn- och utbildningsnämnden

Marknadsgränd 2

135 81 Tyresö

Telefon: 08 5782 91 00

Organisationsnummer: 212 00000 92

e-post: barn-utb@tyreso.se

Ett samtycke till registrering i Skolportalen kan när som helst tas tillbaka. Det ska ske skriftligt, vara egenhändigt undertecknat och skickas till personuppgiftsansvarig.

SKOLPORTALEN

Samtycke till registrering i Skolportalen

Barn- och utbildningsnämnden skulle vilja behandla personuppgifter om ditt barn i Skolportalen. Ändamålet med behandlingen är att ge dig och ditt barn möjlighet att förbereda sig inför utvecklingssamtal (genom samtalsunderlag), ta del av provresultat, se betyg/skriftliga omdömen, se egen IUP³, ta del av barnets närvarostatistik och schema. Du kan också boka utvecklingssamtal och ändra schema (gällande barnomsorg/skolbarnomsorg) via Skolportalen.

Förutom de uppgifter som skolorna behöver behandla för att fullgöra lagstadgade skyldigheter avser vi att registrera elevens personuppgifter, hemadress, hemtelefonnummer, samtalsunderlag (uppgjorda av elev, lärare, mentor och vårdnadshavare inför egna utvecklingssamtal), elevens egna utvecklingsmål (IUP), elevens egna omdömen/betyg samt dennes närvarostatistik.

Du avgör om du vill att vi behandlar dessa uppgifter om ditt barn. Uppgifterna kommer endast att användas för de ändamål som meddelats. Du kan när som helst dra tillbaka ditt samtycke. Om du väljer att inte samtycka kommer information om närvaro och schema samt förberedelse inför utvecklingssamtal/information om IUP och skriftliga omdömen ske i pappersform. Annan information eller bokning av samtal kan ske via samtal eller i pappersform.

Du har enligt 26 § personuppgiftslag (1998:204) rätt att en gång per kalenderår begära att få skriftlig information om vilka av dina/ditt barns uppgifter som behandlas i Skolportalen och hur de behandlas. Begäran ska var skriftlig och egenhändigt undertecknad och skickas till personuppgiftsansvarig. Den skriftliga informationen är kostnadsfri. Du har också rätt att enligt 28 § personuppgiftslag (PuL) begära rättelse i fråga om personuppgifter som vi behandlar om ditt barn.

Personuppgiftsansvarig för Skolportalen är:

Tyresö kommun
Barn- och utbildningsnämnden
Marknadsgränd 2
135 81 Tyresö
Telefon: 08 5782 91 00
Organisationsnummer: 212 00000 92
e-post: barn-utb@tyreso.se

Jag har läst den bifogade informationen och samtycker till att Barn- och utbildningsnämnden i Tyresö behandlar personuppgifter om mitt barn i Skolportalen i enlighet med ovanstående.⁴

Mitt barns namn:

Barnets klass och skola:

Ort och datum:

Namn (vårdnadshavare 1):⁵

Namn (vårdnadshavare 2):

³ Individuell utvecklingsplan i enlighet med mål i läroplanen.

⁴ Personuppgifterna kan, i enlighet med PuL, komma att användas för intern kontroll och kvalitetssäkringsamt i kontakt med andra myndigheter, som t.ex. Centrala Studiestödsnämnden (CSN).

⁵ Om barnet har två vårdnadshavare krävs samtycke från båda för registrering i Skolportalen.

Barn- och utbildningsnämnden
Tyresö Kommun
135 81 Tyresö

TYRESÖ KOMMUN	
Barn- och utbildningsnämnden	
2009-12-14	
Diariernr 2009 BUN/312	Diariplanbeteckn. 004

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – PuL

Datainspektionens beslut

Datainspektionen konstaterar att Barn- och utbildningsnämnden i Tyresö kommun (härefter nämnden):

1. behandlar personuppgifter i fritextfälten i Extens/Skolportalen i strid med kravet i 9 § PuL på särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål
2. behandlar känsliga personuppgifter i Extens/Skolportalen i strid med kravet på samtycke i 15 § PuL
3. behandlar känsliga och integritetskänsliga personuppgifter i strid med kravet i 31 § PuL på att vidta tillräckliga säkerhetsåtgärder (autentisering vid åtkomst över Internet)
4. behandlar personuppgifter i strid med kravet i 9 § punkten i) PuL att personuppgifter inte skall bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen
5. behandlar personuppgifter i Extens/Skolportalen utan att informera de registrerade om behandlingen
6. inhämtar samtycke till behandlingen i Extens/Skolportalen utan att det tydligt framgår vad samtycket avser.

Datainspektionen förutsätter att nämnden vidtar följande åtgärder.

1. Utfärdar skriftliga instruktioner till användarna om vilka uppgifter som är relevanta att lämna i fritextfälten i Extens/Skolportalen.
2. Inhämtar samtycke till behandlingen av känsliga personuppgifter i Extens/Skolportalen.
3. Vidtar tekniska åtgärder för att säkerställa att endast de avsedda mottagarna kan ta del av uppgifter i Extens/Skolportalen.
4. Tar fram riktlinjer och rutiner för bevarande och gallring av personuppgifter i Extens/Skolportalen.

5. Ger vårdnadshavarna och eleverna fullständig information om den personuppgiftsbehandling som sker i Extens/Skolportalen
6. Genomför en analys av den samtyckeshantering som sker i samband med inloggning i Extens/Skolportalen.

Senast den 30 april 2010 skall nämnden inkomma med en redogörelse till Datainspektionen för hur påpekandena avseende punkterna 1-6 har omhändertagits och åtgärdats.

Ärendet avslutas men kan komma att följas upp.

Bakgrund

Datainspektionen fick i november 2007 in ett klagomål beträffande nämndens personuppgiftsbehandling i Skolportalen, bl.a. beträffande säkerhetsåtgärder. Med anledning av klagomålet inledde Datainspektionen tillsyn mot nämnden, vilket avslutades med beslut i september 2008 (dnr 31-2008). I beslutet konstaterade Datainspektionen bl.a. att nämnden behandlade integritetskänsliga personuppgifter i strid med 31 § PuL, varvid Datainspektionen förutsatte att nämnden skulle vidta tekniska åtgärder för att säkerställa att endast de avsedda mottagarna kan ta del av uppgifter i Skolportalen.

Inom ramen för ett uppföljande tillsynsprojekt genomförde Datainspektionen den 5 oktober 2009 en inspektion av nämndens personuppgiftsbehandling på Tyresö skola.

Under inspektionen och i efterföljande skriftväxling, har bl.a. följande framkommit.

De IT-stöd som används på Tyresö skola och som innehåller personuppgifter om elever, och i förekommande fall vårdnadshavare, är bl.a. Novell och Extens/Skolportalen. Det finns ett edu-nät och ett administrativt nät. All systemdrift sker redundant i kommunens egen regi.

Novell

Novell är ett system på det administrativa nätverket som används centralt på Tyresö kommuns IT-avdelning för registrering av elever. Systemet innehåller uppgift om elevernas namn, personnummer, skola, klass och vårdnadshavare. Det innehåller även uppgift om användarnamn och lösenord (ej klartext). Genom systemet skapas elevers e-postkonton och användaruppgifter.

Extens/Skolportalen

I databasen Extens behandlas uppgifter om elevernas namn, personnummer, adress, telefonnummer, betyg, schema, frånvaro, skolval, ämnesval, klass, studieplan, lärare, modersmål, IUP, uppgifter inför utvecklingssamtal, resultat i nationellt ämnesprov, vårdnadshavare, vårdnadshavares telefonnummer och inkomstuppgifter (barnomsorg), elevs och vårdnadshavares e-post, uppgift (namn, personnummer, adress) om samtliga familjemedlemmar som är folkbokförda i kommunen.

Skolportalen är ett webbaserat gränssnitt som medger åtkomst till uppgifter i Extens.

Elevs frånvaro kan registreras genom att välja fasta frånvaroorsaker, exempelvis sjukdom elev, vård av barn, beviljad ledighet, avvikit från lektion, frånvarande av okänd orsak och frånvarande av känd orsak. Det finns inget fritextfält i samband med frånvaroregistreringen. Det inhämtas inget samtycke till frånvaroregistreringen.

Det finns ett antal fritextfält i samband med dokumentationen inför ett utvecklingssamtal och framtagande av utvecklingsmål. Inför utvecklingssamtal får elevernas vårdnadshavare elektroniskt svara på ett antal frågor som sedan registreras i systemet. Svar på frågorna kan lämnas dels genom att välja fyra alternativ från "stämmer mindre bra" till "stämmer mycket bra". I anslutning till frågorna kan även kommentarer i fritextfält lämnas. Inför utvecklingssamtalen bedömer och dokumenterar lärarna elevernas utveckling på ett antal områden, t.ex. kommunikation, samarbete och kreativitet. Dessa bedömningar dokumenteras i fritextfält.

Det finns inga rutiner och riktlinjer för hur dokumentationen kring IUP med skriftliga omdömen ska göras. Det finns inga skriftliga rutiner och riktlinjer för vilken information som är relevant att lämna i de fritextfält som finns i Skolportalen.

Åtkomst till uppgifter i Skolportalen sker via Internet för elever, vårdnadshavare, lärare, skolledning och mentor. Samtliga dessa användare har olika roller och behörigheter i Skolportalen.

En vårdnadshavare kan ta del av uppgifter om andra elever (klasslista med kontaktuppgifter), personallista och schema. För sitt barn får vårdnadshavaren del av samtalsunderlag inför utvecklingssamtal, sammanställning av utvecklingssamtal, grupplistor med kontaktuppgifter, mentorslistor, betyg/omdömen och frånvaro.

Lärare/mentorer kan ta del av personalens scheman, personallistor, uppgift om skolans elever (namn, adress, telefonnummer, födelsedatum, e-post, klass), samtliga elevers scheman, sammanställningar av samtliga elevers frånvaro, klass- och grupplistor, betyg/omdömen för sina egna elever och mentorselever, samtalsunderlag och utvecklingsmål för sina elever.

Åtkomst till uppgifter i Skolportalen sker genom inloggning med användarnamn och lösenord (komplexitetskrav finns). Till vårdnadshavarna skickas lösenordet brevlades till folkbokföringsadressen. Det lösenordet är en aktiveringskod som vårdnadshavarna uppmanas att byta vid första inloggningen. Behörigheten för vårdnadshavare tas automatiskt bort när eleven fyller 18 år eller vid förlust av vårdnad.

Elever och personal får sina användaruppgifter av skolans Extens-administratör och även för eleverna är det första lösenordet en aktiveringskod.

Nämnden avser under år 2010 använda en ny metod för åtkomst till uppgifter i Skolportalen via Internet, bestående av användarnamn, lösenord samt engångslösenord. Detta sätt att logga in i systemet kommer inte att omfatta elever, utan det riktar sig till skolpersonal och vårdnadshavare.

Det är oklart om samtliga vårdnadshavare/elever informeras om personuppgiftsbehandlingen i Extens/Skolportalen. På kommunens hemsida finns viss information tillgänglig genom dokumentet "Information och samtycke till registrering i Skolportalen". Någon riktad informationsinsats sker inte.

På kommunens hemsida, där vårdnadshavare ges möjlighet att logga in i Skolportalen, finns följande information.

"För att få tillgång till många av Skolportalens funktioner måste ni logga in. GENOM ATT LOGGA IN, samtycker ni till hantering utav personuppgifter i Tyresö kommuns Skolportal. Information om denna hantering, finner ni till vänster i dokumentet under::Länkar."

I informationen under "Länkar" anges exempelvis att registreringen i Skolportalen är frivillig. Någon kontroll av att vårdnadshavare verkligen tagit del av informationen om personuppgiftsbehandlingen innan inloggning sker inte. De vårdnadshavare som inte besöker Tyresö kommuns hemsida och där loggar in på Skolportalen får ingen information om hanteringen av personuppgifter i Skolportalen. Inte heller inhämtas deras samtycke.

Vårdnadshavare har möjlighet att motsätta sig att dokumentationen kring IUP med skriftliga omdömen görs i Skolportalen. Någon information till

samtliga vårdnadshavare om denna möjlighet ges inte. Enligt uppgift arbetar nämnden med frågan.

Det sker ingen gallring av personuppgifter i Extens/Skolportalen. Rutiner för gallring är under konstruktion.

För viss support av Extens/Skolportalen anlitas ett externt företag. Nämnden har ett personuppgiftsbiträdesavtal med företaget.

Datainspektionens bedömning

Personuppgifter i fritextfält

I PuL finns bestämmelser om grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. I 9 § punkten c) PuL anges följande.

”Den personuppgiftsansvarige skall se till att personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål.”

Bestämmelsen innebär att ändamålen måste bestämmas redan när uppgifterna samlas in och att ändamålen måste ha en viss precision. Detta innebär enligt Datainspektionens mening att det i regel krävs skriftliga instruktioner till användarna om vilka uppgifter som är relevanta att lämna i ett fritextfält. Instruktionerna bör exempelvis ange hur värderande omdömen om eleven skall formuleras och att kränkande uttalanden inte är tillåtna. Sådana instruktioner kan för skolors vidkommande exempelvis ta sin utgångspunkt i relevanta dokument från Skolverket. För dokumentation av IUP med skriftliga omdömen kan exempelvis nämnas Skolverkets allmänna råd om den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen.

I ärendet har framkommit att det förekommer flera fritextfält i Skolportalen. Dessa fritextfält finns för den dokumentation som sker i samband med utvecklingssamtal och IUP med skriftliga omdömen. Nämnden har inga skriftliga rutiner för vad som får antecknas i fritextfälten och hur användarna bör uttrycka sig. Inte heller är det möjligt för användarna att välja fasta, i förväg angivna, alternativa formuleringar. Det är Datainspektionens bedömning att det, särskilt mot bakgrund av att användarna i fritextfälten dokumenterar elevernas färdigheter och sociala utveckling i övrigt, behövs skriftliga instruktioner och riktlinjer för den dokumentation som sker i fritextfälten.

Datainspektionen förutsätter att nämnden, om den vill fortsätta att behandla personuppgifter i fritextfälten i Extens/Skolportalen, utfärdar skriftliga

instruktioner till användarna om vilka uppgifter som är relevanta att lämna i fritextfältet. Datainspektionen vill att nämnden senast den 30 april 2010 lämnar in en redogörelse till Datainspektionen för vilka skriftliga instruktioner som har utfärdats.

Känsliga personuppgifter

I 13 § PuL finns ett grundläggande förbud mot att behandla känsliga personuppgifter som t.ex. avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter eller rör hälsa och sexualliv. 15 § PuL innehåller följande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter.

”Känsliga personuppgifter får behandlas, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna.”

I 16-19 §§ PuL finns bestämmelser som anger när känsliga personuppgifter får behandlas även utan uttryckligt samtycke eller eget offentliggörande. Datainspektionen anser att ingen av dessa bestämmelser, och inte heller någon undantagsbestämmelse i annan författning, kan tillämpas i ärendet.

I ärendet har framkommit att uppgift om sjukdom kan behandlas genom de förvalda orsaksalternativen i frånvarorapporteringen, utan att nämnden inhämtar uttryckligt samtycke till behandling av känsliga personuppgifter (för övriga frågor rörande samtycke se under rubriken ”samtycke till personuppgiftsbehandling”).

Datainspektionen vill i sammanhanget framhålla att en uppgift om att en elev är sjuk eller t.ex. på läkarbesök är, alldeles oavsett om symptom eller diagnos anges, en känslig personuppgift i personuppgiftslagens mening.

Datainspektionen förutsätter att nämnden, om den vill fortsätta behandla känsliga personuppgifter i Extens/Skolportalen, inhämtar uttryckligt samtycke till sådan behandling. Datainspektionen vill att nämnden senast den 30 april 2010 lämnar in en redogörelse till Datainspektionen för hur ett eventuellt samtycke har inhämtats.

Säkerhetsåtgärder

I PuL finns bestämmelser om säkerhetsåtgärder. I lagens 31 § första stycket anges följande.

”Den personuppgiftsansvarige skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna skall åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av
a) de tekniska möjligheter som finns,

- b) vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,
- c) de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna, och
- d) hur pass känsliga de behandlade personuppgifterna är.”

Bestämmelsen innebär, enligt Datainspektionen, att känsliga personuppgifter enligt PuL eller andra personuppgifter som kan anses vara integritetskänsliga, t.ex. för att de omfattas av sekretess eller rör den enskildes personliga förhållanden, får lämnas ut via Internet endast till identifierade användare vars identitet är säkerställd med en teknisk funktion som asymmetrisk kryptering, exempelvis e-legitimation, engångslösenord eller motsvarande.

I ärendet har framkommit att nämnden behandlar känsliga personuppgifter (uppgift om sjukdom) i frånvarorapporteringen. Det har även framkommit att nämnden behandlar integritetskänsliga uppgifter, vilket utgörs av de uppgifter som dokumenteras inför utvecklingssamtal och vid framtagandet av IUP med skriftliga omdömen. Värderande omdömen om elevers sociala utveckling, exempelvis elevers förmåga att kommunicera, samarbeta och vara kreativa är enligt Datainspektionen, typiskt sett, integritetskänsliga uppgifter nära kopplade till elevernas personliga förhållanden och privata sfär.

Vidare har framkommit att användarna har åtkomst till Skolportalen över Internet genom inloggning med användarnamn och lösenord.

Behandlingen av personuppgifter i Skolportalen uppfyller därmed inte säkerhetskraven i PuL beträffande känsliga och integritetskänsliga personuppgifter. Datainspektionen finner det anmärkningsvärt att nämnden inte åtgärdat denna brist tidigare, inte minst mot bakgrund av Datainspektionens tillsynsbeslut mot nämnden i september 2008. I sammanhanget skall hänsyn emellertid tas till att nämnden har för avsikt att under 2010 introducera en ny metod för åtkomst till uppgifter i Skolportalen, bestående av användarnamn, lösenord samt engångslösenord.

Mot bakgrund av ovanstående förutsätter Datainspektionen att nämnden förverkligar sin avsikt att under 2010 vidta tekniska åtgärder för att säkerställa att endast de avsedda mottagarna kan ta del av uppgifter i Skolportalen. Datainspektionen vill att nämnden senast 30 april 2010 lämnar in en redogörelse till Datainspektionen för hur dessa åtgärder har omhändertagits.

Bevarande och gallring

I PuL finns bestämmelser om grundläggande krav på behandling av personuppgifter. I 9 § punkten i) PuL anges följande.

”Den personuppgiftsansvarige skall se till att personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.”

Bestämmelsen skall dock bara tillämpas i den mån det inte i annan lag eller förordning finns avvikande bestämmelser. Detta framgår av 8 § andra stycket första meningen PuL, där följande anges.

”Bestämmelsen hindrar inte heller att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial tas omhand av en arkivmyndighet.”

I ärendet har framkommit att nämnden inte gallrar uppgifter i Extens/Skolportalen, eller har några riktlinjer och rutiner för bevarande. Vidare framgår, enligt nämnden, att rutiner för gallring är under konstruktion.

Att personuppgifter som inte längre behövs skall gallras är en av hörnstenarna i integritetsskyddslagstiftningen. Att samtliga personuppgifter, som i behandlas i och för elevers skolgång, bevaras för all framtid kan enligt Datainspektionen utgöra ett integritetsintrång. Finns det ingen plan för vilka uppgifter som skall bevaras för framtiden och hur bevarandet skall gå till är det enligt Datainspektionen svårt att hävda att bevarandet är befogat. Datainspektionen ställer sig frågande till om nämnden verkligen har något behov av att spara sådana personuppgifter som inte omfattas av specifika bestämmelser om bevarande eller annars bedöms nödvändiga för att t.ex. tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipning och förvaltning eller vetenskapliga ändamål (forskning). I sammanhanget vill Datainspektionen upplysningsvis uppmärksamma nämnden på Riksarkivets allmänna råd (RA-FS 2002:2) om bevarande och gallring av handlingar rörande kommunernas och landstingens utbildningsväsende. I de allmänna råden anges bl.a. vilka handlingar som bör bevaras och vilka som kan gallras. Bland de handlingar som kan gallras nämns exempelvis skriftlig information sammanställd i samband med utvecklingssamtal, rutinkorrespondens, frånvaroregister och handlingar som legat till underlag för frånvaroregistret m.m.

Mot bakgrund av ovanstående förutsätter Datainspektionen att nämnden i sitt fortsatta arbete, på uppgiftsnivå, analyserar och utvärderar behovet av bevarande av uppgifter i Extens/Skolportalen och utifrån detta tar fram riktlinjer och rutiner för bevarande och gallring av personuppgifter. Datainspektionen vill att nämnden senast den 30 april 2010 lämnar in en redogörelse till Datainspektionen för hur arbetet med att ta fram rutiner för bevarande och gallring har omhändertagits.

Information till registrerade

I PuL finns ett flertal bestämmelser om information om och samtycke till behandling av personuppgifter. I lagens 23 § anges följande.

”Om uppgifter om en person samlas in från personen själv, skall den personuppgiftsansvarige i samband därmed självant lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna.”

Vidare anges i 25 § första stycket PuL följande.

”Information enligt 23 eller 24 § skall omfatta

- a) uppgift om den personuppgiftsansvariges identitet,
- b) uppgift om ändamålen med behandlingen, och
- c) all övrig information som behövs för att den registrerade skall kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen, såsom information om mottagarna av uppgifterna, skyldighet att lämna uppgifter och rätten att ansöka om information och få rättelse.

Bestämmelsen innebär att den personuppgiftsansvarige måste informera elever eller vårdnadshavare om hur deras personuppgifter behandlas i IT-systemen. Den personuppgiftsansvarige måste informera om vem som ansvarar för systemen (vem som är personuppgiftsansvarig), vilka personuppgifter som samlas in, vad uppgifterna ska användas till samt att den registrerade har rätt att ansöka om information (få ett s.k. registerutdrag) och begära rättelse av felaktiga uppgifter. Informationen bör lämnas till eleverna själva om de kan tillgodogöra sig informationen. Om så inte är fallet, till exempel då det är fråga om yngre barn, skall informationen i stället lämnas till vårdnadshavaren. Informationen måste inte lämnas skriftligen utan kan istället lämnas muntligen. Det kan dock vara lämpligt att informera genom ett informationsblad som delas ut till samtliga vårdnadshavare och elever, exempelvis vid läsårets början.

I ärendet har framkommit att det inte sker någon riktad informationsinsats rörande personuppgiftsbehandlingen i Extens/Skolportalen och att nämnden inte vet om samtliga elever/vårdnadshavare informeras om personuppgiftsbehandlingen. På kommunens hemsida finns dock viss information tillgänglig.

Enligt Datainspektionen är det inte tillräckligt att information finns tillgänglig på kommunens hemsida. Detta eftersom det inte kan antas att samtliga elever/vårdnadshavare har möjlighet att tillgodogöra sig informationen om den endast finns åtkomlig på Internet.

Mot bakgrund av ovanstående förutsätter Datainspektionen att nämnden vidtar åtgärder för att se till att elever och vårdnadshavare får fullständig information om den personuppgiftsbehandling som sker i Extens/Skolportalen. Datainspektionen vill att nämnden senast den 30 april 2010 lämnar in en redogörelse till Datainspektionen för hur arbetet med vidta åtgärder för att fullgöra informationsplikten har omhändertagits.

Samtycke till personuppgiftsbehandling

En grundregel i PuL är att personuppgifter får behandlas endast efter samtycke från den registrerade. Från denna huvudregel finns emellertid ett flertal undantag. För den personuppgiftsbehandling som sker för elevadministrativa ändamål torde det sällan ställas krav på inhämtande av de registrerades samtycke. Detta åtminstone så länge nämnden inte behandlar känsliga personuppgifter för elevadministrativa ändamål, vill publicera uppgifter öppet på Internet eller behandla redan insamlade uppgifter för något nytt ändamål som är oförenligt med det ursprungliga ändamålet.

I ärendet har framkommit att det på kommunens hemsida finns följande information.

”För att få tillgång till många av Skolportalens funktioner måste ni logga in. GENOM ATT LOGGA IN, samtycker ni till hantering utav personuppgifter i Tyresö kommuns Skolportal. Information om denna hantering, finner ni till vänster i dokumentet under::Länkar.”

I informationen under ”Länkar” framgår bl.a. att registreringen i Skolportalen är frivillig.

Vidare har i ärendet framgått att vårdnadshavare har möjlighet att motsätta sig att dokumentationen kring IUP med skriftliga omdömen görs i Skolportalen. Någon information till samtliga vårdnadshavare om denna möjlighet ges emellertid inte.

Datainspektionen anser att det är oklart vad nämnden, med ovanstående formuleringar, avser att inhämta samtycke till. I sammanhanget vill Datainspektionen särskilt poängtera vikten av att den personuppgiftsansvarige, innan ett samtycke inhämtas, lämnar korrekt information så att den registrerade vet vad samtycket innebär och omfattar.

Upplysningsvis vill Datainspektionen även framhålla att den personuppgiftsansvarige inte har någon skyldighet att inhämta samtycke till behandling av personuppgifter om det inte följer av personuppgiftslagen eller annan författning. I själva verket kan det till och med vara olämpligt att

inhämta samtycke till en personuppgiftsbehandling som den personuppgiftsansvarige har laglig grund för eller till och med rättsliga krav på att utföra utan att samtycke inhämtas.

Datainspektionen förutsätter att nämnden gör en analys av ovan nämnda samtyckeshantering och, om nämnden bedömer att samtycke verkligen behöver inhämtas, lämnar relevant information som gör det tydligt för den registrerade vad samtycket omfattar. Om nämnden även fortsättningsvis avser att ge vårdnadshavare möjlighet att motsätta sig att vissa personuppgifter, men inte andra, behandlas i Skolportalen förutsätter Datainspektionen att nämnden tydliggör hur ett sådant motsättande förhåller sig till ett eventuellt samtycke. Datainspektionen vill att nämnden senast den 30 april 2010 lämnar in en redogörelse till Datainspektionen för hur denna analys har gjorts och vad den har resulterat i.

Hur man överklagar

Om Ni vill överklaga beslutet ska Ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som Ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag beslutet meddelades för att kunna prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Länsrätten i Stockholms län för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni har begärt.

Beslut i detta ärende har fattats av teamledaren Erik Janzon i närvaro av IT-säkerhetsspecialisten Magnus Bergström och juristerna Ulrika Harnesk och Patrik Sundström, föredragande.

Erik Janzon

Patrik Sundström

Kopia till:

Birgitta Widgren, barn- och utbildningschef, Barn- och utbildningsförvaltningen, Tyresö Kommun, 135 81 Tyresö

Agnetha Hedenberg, personuppgiftsombud, Barn- och utbildningsförvaltningen, Tyresö Kommun, 135 81 Tyresö

Helene Litzén, biträdande rektor, Tyresö skola, 135 61 Tyresö

